

VAN

Paul van Wersch

Welke boeken lezen advocaten eigenlijk buiten de juridische literatuur, als ze dan nog lezen? Zien ze graag opera, bezoeken ze bioscopen, concerten, galeries? Gaan ze naar toneel? En wat betekent die cultuur voor hen en, misschien, voor hun werk? Paul van Wersch (58, advocaat in Nijmegen; gezondheidsrecht; getrouwd, drie kinderen en twee kleinkinderen) houdt van goede romans.

Jan Pieter Nepveu

journalist

PHILIPPE CLAUDEL, *GRIJZE ZIELEN*

‘Op een ijzige dag in 1917 wordt het gewurgde lichaam gevonden van de mooie tienjarige Belle de Jour. Jaren later blikt een politieagent uit het Franse stadje terug op deze nooit opgehelderde moord, die ook zijn eigen leven ingrijpend heeft veranderd.’

‘In gedachten pleegt elk mens heel wat moorden’

“Het advocatenbestaan gaat in je lijf zitten. Mijn vrouw zegt thuis soms tegen me dat “we hier niet op de rechtbank” zijn. Maar hoe absorberend dit vak ook is, ik ben meer dan advocaat. Een belangrijke voedingsbron in mijn leven is literatuur.

Er wordt in deze wereld heel veel informatie over je uitgestort. Ik krijg de krant in het weekeinde al niet meer uitgelezen. Je wordt overstromd met fait divers, schandaaltjes, opgeklopte lucht, kortstondige relletjes. Je wordt dol van alle oneliners en Jip en Janneke-taal.

Een goed boek haalt al die ballast weg en concentreert zich op wezenlijke vragen. In die zin zou je beter af en toe alleen een goede roman kunnen lezen, en bij wijze van spreken een hele tijd geen kranten. Het kan alleen niet want als je als advocaat en in de maatschappij wilt blijven functioneren, moet je kunnen meepraten.

Romanschrijvers laten zien dat het leven veel complexer is en dat we allemaal vaten vol tegenstrijdigheden zijn, dat we een heleboel verschillende inborsten hebben. Laatst heb ik *Grijze zielen* gelezen van Philippe Claudel. Claudel heeft elf jaar lesgegeven in een gevangenis en dat komt terug in het boek. Het gaat over het scheidingsgebied tussen schuld en onschuld. Er is maar een dunne wand tussen goed en

kwaad, iets wat advocaten denk ik zullen herkennen.

Grijze zielen is ook interessant omdat het gaat over de vraag naar waarheid, in justitiële zin en daarbuiten. In het boek is een moord gepleegd maar het blijft onduidelijk door wie. De verteller overweegt dat het vaststond dat een van de twee de moord gepleegd had. “Maar de ander had het kunnen doen, en in wezen is er tussen de intentie en de daad geen enkel verschil.”

Claudel wil denk ik zeggen dat het er niet veel toe doet wie het gedaan heeft. In gedachten pleegt elk mens heel wat moorden. Moreel vindt hij het verschil tussen schuld en onschuld, goed en kwaad, flinterdun. “Ik heb nog nooit een schoft of een heilige gezien. De dingen zijn nooit helemaal zwart of helemaal wit, alles is grijs. Mensen en hun zielen ook...” laat Claudel iemand zeggen in het boek.

In de NRC vertelde Claudel dat hij tijdens zijn lessen aan gevangenen geleerd heeft veel voorzichtiger en gematigder te zijn in zijn mening over anderen. Hij heeft in de elf jaar dat hij de gevangenis bezocht slechts twee mensen ontmoet die monsters waren. Alle anderen, zelfs degenen die vreselijke dingen hadden gedaan, leken op ons. Er is natuurlijk wel een justitieel ver-

‘Grijze zielen gaat over het schemergebied tussen schuld en onschuld, veel advocaten zullen de dunne wand tussen goed en kwaad herkennen’

schil tussen het plegen van een moord in gedachten en het werkelijk doen, maar toch zal een strafrechtjurist het beeld dat Claudel schetst waarschijnlijk wel herkennen.

In nuanceren schuilt ook een gevaar. Mij is wel verweten dat ik soms zoveel nuanceringen heb, dat men niet meer weet wat ik vind. En dat is natuurlijk wat je tegengeworpen wordt: zeg nou eens wat je écht vindt. Ja maar ik vind écht dat het grijs is. Maar daar heeft dan natuurlijk niemand wat aan.

Als advocaat kruip je in de huid van een cliënt maar je moet vaak ook in de huid van de wederpartij kruipen. Het is onze taak om belangen te verdedigen. In die zin ben je hartstikke partijdig, maar ik denk dat je dat alleen maar goed kunt doen als je ook verplaatst in de tegenpartij. Door je goed te verdiepen in de wederpartij weet je wat diens argumenten zullen zijn. En daardoor slaag je er soms ook in te voorkomen dat je eigen cliënt doordraaft en alleen oog heeft voor zijn eigen standpunt.

De tegenpartij heeft ook argumenten en als je die weet, kun je je cliënt tot regelingen brengen die er anders nooit zouden komen.

De keerzijde is wel dat ik cliënten heb gehad die mij vroegen wiens advocaat ik nou eigenlijk was. Was ik hun advocaat of die van de tegenpartij? Maar ik moet lastige vragen stellen, anders stelt de andere advocaat ze wel. ”